Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 8, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 11. SEPT. (SEPT. 11), 1939 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 176

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Francoski topovi bombardirajo Siegfriedovo trdnjavsko črto

Vojaške čete prodrle več milj daleč in pregnale Nemce z utrjenih pozicij. Chamberlain informiral parlament, da je angleška vojna mašina pričela operirati in da bo kmalu demonstrirala svojo udarno silo. Angleži pozivajo Nemce, naj se dvignejo proti Hitlerju in strmoglavijo njegov režim. Nemške čete vkorakale v Varšavo

PARIZ, 10. sept.—Nemški topovi in bojna letala so pričeli bruhati krogle in bombe v protinapadu na Francoze na zapadni fronti. Tarča obstreljevanja je nemško ozemlje v obsegu 10 kvadratnih milj, katerega so francoske čete zavzele v zadnjih dneh. Uradno poročilo se glasi, da kljub protinapadom francoske čete prodirajo naprej.

BERLIN, 10. sept.—Feldmarešal Goering, letalski minister in Hitlerjeva desna roka, je v svojem govoru pred delavci, ki so zaposleni v municijskih tovarnah v Dorsigu, izjavil, "da je nemško ljudstvo za sklenitev miru, zlasti narodi, ki ne zatirajo nemških oseb." V svojem govoru je napadel Veliko Britanijo in premierja Chamberlaina in napovedal, da bo nemška armada kmalu razbrcala Poljsko.

"Mi ne zahtevamo ničesar od Francije," je dejal Goering. "Kako hočejo Francozi prelivati svoje kri za Angleže, dobro. Mi upamo, da se bo Anglija borila do zadnjega Francoza, toda dokazali smo, da mi lahko porazimo Anglija. Ona je napovedala Nemčiji vojno, ne mi Angliji. Od Francozov zavisi, ali se vojna do hudobnosti nadaljuje ali ne."

Bazel, Švica, 9. sept.—Francoski topovi in bojna letala sipajo krogle in bombe na glavne utrdbe Siegfriedove trdnjavske črte pri Wissembourgu, da napravijo prehod, skozi katero se bodo vojaške čete vsule na nemško ozemlje na drugi strani te črte. Wissembourg leži okrog sto milj severno od Bazla.

Pariz, 9. sept.—Francoske čete so prodrle že več milj daleč v nemško ozemlje po ostri bitki z Nemci, v kateri je padlo veliko število vojakov na obeh straneh, se glasi uradno poročilo. Francozi so pregnali Nemce z utrjenih postojank pri Trierju, industrijskem središču Posarja. Nemške čete se še vedno umikajo in uničujejo mostove, železniške proge in tunele.

Lublin, Poljska, 9. sept.—Uradno poročilo se glasi, da so poljske čete reokupirale Bydgoszcz (Bromberg), največje mesto v koridorju. Begunci, ki so prišli sem iz Krakova, mesta, katerega so Nemci zasedli, poročajo, da so bombe nemških letalcev ubile čez tisoč civilistov.

Berlin, 9. sept.—Prvi alarm, ki je opozoril prebivalce, da se približajo Berlinu sovražna letala, je bil oddan danes zjutraj. Ljudje so se nemudoma poskrili, da napada ni bilo. Letala so dospela do predmestij in se potem vrnila nazaj.

Komunike poveljstva armade, ki je bil danes objavljen v Berlinu, pravi, "da se poljske čete umikajo na vseh frontah. Prve nemške čete so vkorakale v Varšavo danes zjutraj z južne strani."

Dublin, Irska, 9. sept.—Nemške podmornice so včeraj potopile nadaljnjih šest parnikov, med temi tri angleške, dva holandska in enega danskega. Koliko ljudi je utonilo, še ni znano.

Pariz, 9. sept.—Francoske čete prodirajo v Posarju in Palatinatu, se glasi uradno poročilo. Srdite bitke so v teku na ozemlju med francosko Maginotovo trdnjavsko črto in nemško Siegfriedovo črto ob reki Renu. Francoski topovi sipajo krogle na nemško trdnjavsko črto. Poročilo dostavlja, "da je bila sila sovražnika na ozemlju med reko in Mosellem ojačana."

Prve francoske čete so dospele do nemških gozdov pri Lauterburgu, ki se raztezajo severno do Wissembourga. To ozemlje ni zavarovano z utrdbami. Glavna nemška trdnjavska črta se nahaja več milj severno. Vojaški veščaki pravijo, da je edina možnost, da se nemški pritisk na Poljsko zmanjša, razbitje Siegfriedove trdnjavske črte.

Marseilles, Francija, 9. sept.—Sirene so zatulile, ko so se pojavila nemška bojna letala nad tem mestom, ki pa so se vrnila nazaj, ko so protiletalski topovi pričeli sipati krogle. Marseilles je glavna francoska luka ob Sredozemskem morju in veže Francijo z njenim imperijem v severni Afriki.

London, 9. sept.—Po izjavi premierja Chamberlaina v parlamentu je angleška vojna mašina pričela operirati in bo kmalu demonstrirala svojo udarno silo. Premier je pohvalil junaštvo poljskega vojaštva na vzhodni fronti. Nemci so morali vsak kos zasedene zemlje drago plačati. Chamberlain je dalje rekel, da sta Anglija in Francija sklenili dogovor, da Poljska dobi finančno pomoč.

Riga, Latvija, 9. sept.—Poljska vlada je po radiu v Lvovu pozvala vse rezerviste pod zastavo, da ustavi prodiranje nemške armade. Celo fantje v starosti 14 do 18 let so bili pozvani, naj se priglasijo za vojaško vežbanje. Hitlerjeve čete so zasedle že osem poljskih provinc in še vedno prodirajo naprej. Prebivalci so razburjeni, ker obljubljena angleška in francoska pomoč še ni prišla.

Britska propaganda po radiu proti Nemčiji je v razmahu. Angleški agitatorji pozivajo Nemce v njihovem jeziku, naj revoltirajo proti Hitlerju in strmoglavijo njegov režim. V svojih govorih poudarjajo, da Velika Britanija ne vodi vojne proti nemškemu ljudstvu, s katerim simpatizira, temveč proti Hitlerjevi vladi. Nemci naj se dvignejo in uničijo Hitlerja ter nacizem.

Berlin, 9. sept.—Vsako sem dospelo poročilo s poljskih front naznanja zmage nemških čet. Obkolile so že Lodz, važno poljsko mesto, po zavzetju Wagrowieca, Kosciana in Obornika. Tri nemške vojaške kolone prodirajo proti Poznanu, mestu, ki ima 275,000 prebivalcev.

Vojaški krogi poročajo, da so Nemci ujeli že 35,000 poljskih vojakov in zasegli veliko število topov, tankov in oklopnih avtomobilov. Tristo poljskih vojakov, ki so junaško odbijali nemške naskoke na trdnjavo pri Westerplattu poleg Gdanska, se je podalo.

Italijanski vojaški častniki so dospeli v poljske distrikte, katere so okupirale nemške čete, in se pridružile Nemcem. Mussolini je informiral Hitlerja, da mu ne more poslati bojnih letal, ker jih bo morda potreboval doma, pošiljal pa mu bo vojake.

Dominikanska republika proglasila nevtralnost

Ciudad Trujillo, 9. sept.—Vlada predsednika Peynada je proglasila nevtralnost dominikanske republike v sedanji evropski vojni.

Avtna družba zaprla tovarne

Čez 6000 delavcev ob zaslužek

South Bend, Ind., 9. sept.—Nash Motors Co. je zaprla svoje tovarne v Milwaukeeju in Kenoshi, Wis., zaradi stavke, ki jo je oklicala avtna unija CIO v tukajšnjih tovarnah Bendix Mfg. Co. Slednja izdeluje avtne pritikline za Nash Motors Co. V tovarnah v Milwaukeeju in Kenoshi je bilo uposlenih 6300 delavcev, ki so zdaj izgubili zaslužek. Packard Motor Car Co. je morala tudi odsloviti 11,000 delavcev zaradi stavke pri Bendix Mfg. Co.

Pogajanja glede končanja stavke med unijo in Bendix Co. so bila pretrgana kljub naporom M. E. Shermana, člana spravnega odbora federalnega delavskega departmenta, ki je prišel v South Bend iz Washingtona, da posreduje v konfliktu. Stavka, v kateri je zavojevanih okrog 3000 delavcev, je bila oklicana zadnji teden, ker je kompanija odbila zahtevo unije glede zvišanja mezde.

Ruske aktivnosti na zapadni meji

Pomoč nacijski Nemčiji

Moskva, 9. sept.—Sovjetska Rusija je pričela pošiljati bojni material na svojo zapadno mejo, v kraje, kjer se je pojavila možnost skupne meje med njo in Nemčijo. V Moskvi so uverjeni, da bo Nemčija porazila Poljsko, nakar si bosta Hitler in Stalin razdelila poljske teritorije.

Po izjavi, ki je prišla iz neuradnega, toda zanesljivega vira, je pričela Rusija mobilizirati svojo oboroženo silo. Veliko število rezervistov je bilo v zadnjih dneh pozvanih v armado. Zdravniki in bolničarke so se že registrirali za službo na fronti.

Firme zvišale cene mleku

Chicago, 9. sept.—Reprezentantje velikih mlekarskih firm so naznanili zvišanje cene mleku na dvanajst centov kvart. Doslej je bila cena enajst centov. Izjavili so, da so morali to storiti, ker morajo plačevati višjo vsoto za mleko farmarjem, odkar je federalni načrt kontrole mleka v čikaškem distriktu stopil v veljavo.

Naciji obglavili fanta zaradi tatvine

Berlin, 9. sept. — Hermann Weisser, star 23 let in doma iz Stammheima, je bil obglavljen na dvorišču berlinske jetnišnice na obtožbo, da je kradel strelivo in ga skušal prodati neki tuji državi. Neki drugi Nemec, čigar ime ni bilo objavljeno, je bil ustreljen, ker je odklonil sodelovanje pri narodni obrambi.

Italijanske aktivnosti v balkanskih državah

Rim, 9. sept. — Diplomatične aktivnosti so izzvale govorice, da namerava fašistična Italija formirati nevtralnostni blok držav na drugi strani Adrijanskega morja. Ta blok naj bi tvorile Jugoslavija, Rumunija, Grčija, Bolgarija in Turčija, kontrolirala pa naj bi ga Italija.

Zadnje vesti

WASHINGTON, D. C.—Doznava se iz virov, ki so blizu Bele hiše, da bo predsednik Roosevelt sklical izredno zasedanje kongresa za amendiranje nevtralnostnega zakona za 2. oktobra.

BUDIMPEŠTA, — Poljaki še vedno drže Varšavo, čeprav so v Berlinu že pred tremi dnevi poročali, da je padla. Včeraj so nacijski bombniki 40 krat napadli Varšavo.

MOSKVA. — Sovjetska vlada je odredila delno mobilizacijo ruske armade "zaradi nemško-poljske vojne." Ruske čete odhajajo na poljsko mejo.

BERLIN.—Največji dogodek dneva za nacijske kroge je mobilizacija Stalinove armade, kajti uverjeni so, da je sovjetska mobilizacija naperjena proti Poljski.

PARIZ.—Hitlerjeve čete so včeraj izvršile prve protinapade na Francoze v Saarski dolini, toda vsi protinapadi so bili odbiti. Francoske in angleške čete so obkrožile Saarbruecken in prodrle na nekaterih mestih 11 milj daleč na nemško ozemlje.

LONDON.—Hitlerjevi podmorniki so do danes potopili 13 angleških ladij. Anglija računa, da bo vojna trajala tri leta.

RIM. — Italijanski fašistični tisk pomaga Hitlerju pri propagandi, hvali nemški naval na Poljskem in sramoti Anglijo in Francijo.

BERLIN. — Poveljstvo nacijske armade poroča, da je bilo v prvih šestih dneh vojne devet mož ubitih in 40 ranjenih na vsakih 10,000 vojakov nemške armade, udeleženih v vojni. (Poljsko poročilo iz Vilne se pa glasi, da imajo Nemci v prvih devetih dneh vojne 45,000 ubitih, 170,000 ranjenih in 300 nemških letal je bilo uničenih.)

WASHINGTON.—Department za delo poroča, da se uposlevanje delavcev v Ameriki hitro množi. Pričakujejo, da bo v treh tednih najmanj milijon brezposelnih delavcev spet na delu.

Svarilo voditelja angleških fašistov

Fašisti se naj pokorijo zakonom

London, 9. sept.—Sir Oswald Moseley, vodja angleških fašistov, je naslovil poslanico svojim pristašem, v kateri jih opozarja, naj se pokorijo vsem zakonom in ukrepom, katere je vlada uveljavila po napovedi vojne Nemčiji. Podvzeti ne smejo nobene akcije, ki bi ogražala interese njih domovine.

"Ne vidim nobenega vzroka za borbo z židovskimi finančniki v vojni, iz katere se lahko Anglija umakne, kadar hoče," pravi Moseley v svoji poslanici. "Njen imperij ni v nevarnosti in interesi angleškega ljudstva so zaščiteni."

V glavnem stanu Moseleyjeve grupe so izjavili, da zdaj še ni jasno, kakšne aktivnosti bodo fašisti vodili v sedanji situaciji. Gotovo je le, da ne bodo vodili prevratnih aktivnosti.

Francoske avtoritete zasegle hotele

Nice, Francija, 9. sept.—Vojaške avtoritete so zasegle velike hotele in druga poslopja, katere bodo izpremenili v bolnišnice in vojašnice. Francoski listi so objavili uvodnike iz ameriških listov, ki urgirajo revizijo nevtralnostnega zakona.

Šest ameriških letalcev se ubilo

San Dego, Cal., 9. sept.—Šest ameriških vojaških letalcev se je ubilo, ko je letalo zadelo ob radijsko žico na Chollas Heightsu, se vnelo in treščilo na tla. Gasilci so se trudili dve uri pri gašenju požara predno so potegnili trupla žrtev iz razvalin.

AMERIŠKI KOMUNISTI DOBIVAJO DENAR IZ MOSKVE

Gonja proti rudarski uniji UMWA razgaljena

IZPOVED BIVŠEGA TAJNIKA STRANKE

Washington, D. C., 9. sept.—Ben Gitlow, tajnik ameriške komunistične stranke od l. 1922 do l. 1929, je pred člani Diesovega kongresnega odseka, ki preiskuje neameriške aktivnosti, povedal, da je stranka, ko je bil on njen tajnik, dobivala $100,000 do $125,000 letno od komunistične internacionale v Moskvi. On je dalje rekel, da iz aktivnosti komunistične stranke in organizacij, ki so pod njeno kontrolo, sklepa, da denar še vedno prihaja iz Moskve za financiranje teh aktivnosti. Rhea Whitley, pravni svetovalec Diesovega odseka, je dejal, da bo predložil zadevno evidenco odseku.

V prvih letih po ustanovitvi komunistične stranke je prihajala podpora iz Moskve v obliki demantov in drugih draguljev, ker Rusija ni imela ameriških dolarjev. Pozneje so denar prinašali posebni sli ali pa so ga pošiljali po kablogramu.

Earl Browder, sedanji tajnik komunistične stranke, je prej izjavil pred odsekom, da stranka ni dobila niti centa iz zunanjih virov, odkar je on tajnik. To pozicijo je dobil, ko je bil Gitlow izključen iz stranke, ker se ni strinjal s politiko kominterne. Gitlow je bil dvakrat kandidat konmunistične stranke za podpredsednika Združenih držav. S stranko je pretrgal vse zveze, ko je spoznal, da komunizem pomeni trajno diktaturo in zametuje demokracijo.

Gitlow je povedal, kako so komunisti praznili blagajne unij, katere so oni kontrolirali. Ko je bil ustanovljen list Daily Worker, glasilo stranke, l. 1924, je prejel $35,000 iz Moskve. Ta subvencija se je ponavljala vsako leto, ko je bil on član stranke. Ko je skušal John Brophy, sedanji direktor Kongresa industrijskih organizacij, izpodriniti Johna L. Lewisa kot predsednika rudarske unije UMWA l. 1920, je komunistična internacionala v Moskvi preko ameriške komunistične stranke financirala Brophyjevo kampanjo. Pozneje, ko je po komunistih ustanovljena rudarska unija skušala uničiti Lewisovo organizacijo, da dobi kontrolo nad rudarji, je Moskva poslala ameriškim komunistom $100,000 za financiranje kampanje proti Lewisu. L. 1920, ko so komunisti pričeli z gibanjem glede ustanovitve ameriške delavske stranke, je kominterna plačala vse stroške dveh konvencij in dnevnice delegatom, ki so se udeležili konvencij. Vsota milijon dolarjev, ki so jo zbrali prijatelji sovjetske Rusije v Ameriki l. 1922 za ublažitev lakote med ruskimi prebivalci, je šla v blagajno komunističnih strank v Ameriki in drugih državah. Zadružna podjetja in druge organizacije v New Yorku, ki so bile pod komunistično kontrolo, so bankrotirala, ker so komunisti trošili denar iz blagajn teh organizacij za financiranje svoje propagande, delničarji, ki so zaupali komunistom, pa so utrpeli velike izgube.

Gitlow je dejal, da ima dokumentarno evidenco, s katero lahko podpre svoje trditve. "Komunistična stranka opravliči vsak zločin, ki služi njenemu namenu," je rekel Gitlow.

Po pričanju, da Stalin diktira smernice ameriške komunistične stranke, je Noah M. Mason, član kongresnega odseka, zahteval, da se mora stranka registrirati pri državnem departmentu in pojasniti svoje aktivnosti. "Stranka je le agent kominterne in Stalinovega režima in kot taka se mora registrirati," je dejal Mason.

Mason je zahteval registracijo potem, ko je Ben Gitlow, bivši tajnik komunistične stranke, izjavil, da se mora Browder, sedanji tajnik, pokoriti ukazom kominterne. "Stalin ima Browderja na vrvici in mora plesati tako kot zahteva ruski diktator," je rekel Gitlow.

Domače vesti

Spet avtomobilska nesreča

Benld, Ill.—Marie Vidmar iz St. Louisa, članica društva 356 SNPJ, se je 29. avgusta težko pobila na glavi in drugod po telesu pri avtomobilski nesreči, ko se je peljala s svojim "bossom" na počitnice v Chicago. Nesreča se je pripetila po eni uri vožnje od njenega doma. Odpeljali so jo v bolnišnico za nekaj časa in zdaj se zdravi doma. Avto se je trikrat prevrnil in "boss" je bil le lahko pobit.

Jugoslovani poraženi pri tenisu

New York. — Franjo Punčec in Franjo Kukljevič, ki sta s tremi drugimi Hrvati vred prišla iz starega kraja na tenisovo tekmo z Avstralci in Američani, sta bila 7. t. m. poražena v tekmi z Američani v Forest Hillsu. Punčeca je porazil Frank Guerney Jr. iz Orlanda, Fla., Kukuljeviča je pa namahal Ernest Sutter iz New Orleansa. Pred nekaj dnevi je bila hrvaška skupina poražena tudi po Avstralcih v Bostonu. Omenjeni Hrvatje so izvrstni igralci tenisa in lani so odnesli prvenstvo v tekmi z Italijani, ampak zdaj so pokazali, da Američanom niso kos.

Minnesotske novice

Duluth, Minn.—V Keewatinu je umrl Charles Zevnik, star 41 let. V Ameriko je prišel zelo mlad in zapušča ženo, dva sinova, hčer in tri sestre.—V Evelethu je umrl John Movrin, star 57 let in doma iz Kralca pri Nemški Loki v Beli Krajini. V Ameriki je bil 37 let.—V Chisholmu je umrl po dolgi in mučni bolezni Louis Barage, star 29 let in rojen v Ameriki. V istem mestu je umrl Dan Ognjenovič, ki je tamkaj živel okrog 30 let. Nadalje je v Chisholmu umrla 87-letna Freelie N. Lowrey, tašča rojaka Jakoba Osbolta, blagajnika Prve narodne banke tamkaj. Rojena je bila v Niagara Fallsu in bivala je v Michiganu, Iowi in Duluthu, dokler se ni pred štirimi leti preselila v Chisholm. Zapušča dva sinova in hčer Eleanor Osbolt.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Te dni je umrl Jos. Skufca, star 82 let in doma iz Lopate pri Hinju na Notranjskem. V Ameriki je bil 50 let in tu zapušča tri sinove in tri hčere z mnogimi vnuki in pravnuki. — Dalje je umrla Elizabeta Hočevar, stara 24 let in rojena v Ameriki.

Konvencija HBZ

Pittsburgh, Pa.—Ves prvi dan je konvencija potrošila s spornimi delegati, katerih je bilo sedem. Dva sporna delegata sta prišla daleč iz Kanade in eden je moral oditi brez mandata. Drugi dan (6. septembra) so bile volitve vodstva konvencije. Za predsednika konvencije je bil izvoljen Mato Oreškovič iz Lackawanne, N. Y., za tajnika pa Anton Klobučar iz Lyonsa, Ill., razen teh sta bila izvoljena dva podpredsednika in dva pomožna tajnika. Vsi ti so kandidati na listi "narodnega bloka", kar pomeni, da komunisti ne bodo vodili konvencije. Nato so sledila poročila gl. odbornikov.—Konvencija se vrši v hotelu Fort Pittu. Zajedničar, glasilo HBZ, izhaja dnevno med konvencijo.

ODLOČITEV O SKLICANJU KONGRESA ODLOŽENA

Vprašanje revizije nevtralnostnega zakona

STALIŠČE KANADSKE VLADE

Washington, D. C., 9. sept.—Na izredni seji članov kabineta in načelnikov vladnih departmentov, kateri je predsedoval predsednik Roosevelt, ni, kakor se je pričakovalo, padla odločitev glede sklicanja izrednega zasedanja kongresa, da razpravlja o preklicu provizije nevtralnostnega zakona, ki prepoveduje pošiljanje orožja in bojnega materiala v vojno zapletenim državam. Uradna vest iz Bele hiše javlja, da je imel Roosevelt že več razgovorov s senatorji in kongresniki o tem vprašanju. Nekateri so izjavili, da javno mnenje in sentiment še nista v prilog preklicu embarga.

Roosevelt se je posvetoval s senatorjem C. L. McNaryjem, voditeljem republikanske manjšine v višji kongresni zbornici. Stepen T. Early, Rooseveltov tajnik, je potem izjavil, da je McNary povedal predsedniku, da bo kooperiral z njim v akciji glede sklicanja kongresnega zasedanja. Kongres naj bi razpravljal samo o reviziji nevtralnostnega zakona in zaključil svoje zasedanje po rešitvi tega vprašanja. Iz tega razloga je Roosevelt začasno odložil odločitev glede kongresnega zasedanja. On je za preklic embarga, da bo Amerika lahko pošiljala bojna letala, orožje in municijo Angliji in Franciji.

Stališče, ki ga je zavzela Kanada napram Veliki Britaniji, je bilo tudi predmet razprave na seji članov Rooseveltovega kabineta. Kanadski parlament, ki se je sešel v izrednem zasedanju, je bil po lordu Tweedsmuiru, generalnem governerju, informiran, da vojno stanje med Nemčijo in Kanado obstoja.

Belgrad zanika vest o mobilizaciji

Amnestija političnih jetnikov

Belgrad, 9. sept.—Vlada je sinoči formalno zanikala govorice, ki so se pričele širiti v Londonu, da je odredila popolno mobilizacijo svojih čet. Zadevna vest, ki je bila oddana po radiu v Londonu, nima nobene podlage. Uradni krogi pravijo, da je bilo le nekaj čet mobiliziranih pred nekaj tedni v interesu zaščite.

Vlada je odredila splošno amnestijo političnih jetnikov, da proslavi dosego sporazuma med Srbi in Hrvati. Vsi Hrvatje, ki so bili poslani v ječe zaradi terorističnih činov, so dobili svobodo. Amnestija ne vključuje onih, ki so bili obsojeni v zapor zaradi korupcije, špionaže in vojaških zločinov.

Federalna preiskava podražitve živil

Washington, D. C., 9. sept.—Predsednik Roosevelt je instruiral federalni justični department, naj odredi preiskavo proti trgovcem, ki navijajo ceno živežu. To je storil potem, ko ga je poljedelski tajnik Wallace informiral, da je prejel pritožbe v zvezi z govoricami o prihajajočem pomanjkanju živil. Oglasil se je tudi notranji tajnik Harold L. Ickes in izjavil, da profitarji izrabljajo evropsko vojno za dviganje cen živežu, zaeno pa je zapretil, da bo odločno nastopil proti profitarjem.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned if sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima zvez s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1939) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Barbarizma mora biti konec!

Ko je predsednik Roosevelt proklamiral nevtralnost Združenih držav ob izbruhu sedanje evropske vojne, je izrekel tudi te pomenljive besede:

"This nation will remain a neutral nation, but I cannot ask that every American remain neutral in thought as well. Even a neutral has a right to take accounts of facts. Even a neutral cannot be asked to close his mind or his conscience. (Amerika bo nevtralna, ne morem pa zahtevati, da bi bil sleherni Američan nevtralen v svojem mišljenju, kajti tudi nevtralen človek ima pravico, da upošteva dejstva in nihče ne more zahtevati od njega, da bi zaprl svojo pamet ali svojo vest.)"

Predsednik dobro ve, da Američani v svojem mišljenju in srcu ne bodo nevtralni v tej vojni, ker ne morejo biti — in to resnico je Roosevelt pribil tako visoko, da jo more vsakdo videti.

Pribita resnica namreč je, katere ne more nihče utajiti, da ogromna večina Američanov želi poraz Hitlerja in njegovega organiziranega barbarizma — in kdor ima to pravično željo, ne more biti nevtralen, ker je nemogoče.

Le fašistični elementi in njim sorodni perverzneži žele zmago Hitlerju in njegovemu barbarizmu — in tudi ti ne morejo biti nevtralni; če pravijo, da so nevtralni — kakor to trdi Fritz Kuhn, vodja nemških nacijev v Ameriki — se debelo lažejo.

Bele vrane, ki bodo res poskušale biti nevtralne in katere porečejo, da jim je vseeno, kako izpade sedanja vojna v Evropi, bodo v nevarnosti, da dobe pečat Hitlerjevih pristašev.

Vsi iskreni demokrati, vsi pošteni socialisti, vsi naprednjaki, ki so res naprednjaki, vsi Judje, vsi pošteni katoliki in sploh vsi pošteni Američani, delavci, farmarji in biznismani, ki sovražijo fašizem — žele poraz Hitlerjevemu barbarizmu in ti ne morejo biti nevtralni! Vsi ti ne morejo zapreti svoje pameti pred kričečimi dejstvi — in ne bodo storili tega!

Yes, mi vemo, da je vojna sama na sebi tudi barbarska, da je strašna šiba, katero si človeštvo ureže in samo se tepe z njo; vemo tudi, da topovske granate, bombe iz zraka, bajoneti in smrtonosni plini ubijajo ne samo fašiste, marveč tudi nasprotnike fašizma. Vojna ne izbira, temveč uniči vse kar zadene. Vemo tudi to, da sedanja evropska vojna izvira iz zadnje svetovne vojne in da so oni, ki so nas takrat nalagali, da je bila tista vojna — zadnja vojna, haha! — vojna za demokracijo, so sami položili klice v zemljo za današnjo vojno. Vse to vemo.

Vemo pa tudi to, da so na svetu hujše stvari kot vojna. Fašistična sužnost za milijone ljudi je hujša kot vsaka vojna! Trpljenje milijonov ljudi pod fašistično diktaturo — pod vsako diktaturo! — je hujše kot je trpljenje milijonov v vojni! Priklenjen suženj si ne more pomagati, suženj s puško v roki si pa lahko pomaga! Nacijskim sužnjem, ki so dobili puško v roke, je zdaj dana prilika, da si lahko pomagajo do svobode, če hočejo svobodo; — če je nočejo, se bodo sami uničili.

To so dejstva, pred katerimi ne moremo zapreti svoje pameti in ne bomo je zaprli, kakor priznava predsednik Roosevelt. To so dejstva, ki nas sujejo v oči in v nos — in pred temi dejstvi se ne bomo umaknili, če nočemo biti največji hinavci pod solncem.

Ker želimo poraz krvoloku Hitlerju, njegovi diktaturi in njegovemu barbarizmu, ne bomo v svojem mišljenju nevtralni!

Muke nacikomunistov

Ameriški nacikomunisti ali stalinovci so že potrošili tone papirja in sode črnila, da bi opravičili Hitler-Stalinov prijateljski pakt in ga pokazali kot nedolžno stvarco, ki ima pomagati Poljakom in vsem miroljubnim ljudem do pravičnega miru.

Muke, s katerimi nacikomunistični pisuni opravljajo to hlapčevsko delo za svojega papana Stalina, bi bile nekaj občudljivega, če ne bi bile najneplodnejše in najnehvaležnejše pod solncem. Največja ironija pri tem je, da jim to skrajno smešno samotrpinčenje nič ne pomaga. Ves svet, razen nacikomunistov, vidi, da sta se Hitler in Stalin objela — ne iz ljubezni drug do drugega, temveč vsled skupnih interesov, ker potrebujeta druge drugega.

(Dalje v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

O proslavi zajednice

Johnstown, Pa. — V nedeljo dne 3. septembra, dva dni pred začetkom 5. redne konvencije, je Hrvatska bratska zajednica praznovala svojo 45-letnico na zelo velik in svečan način v avditoriju Syria Mosque, ki ima sedežev za okrog 4000 ljudi. To je krasna in velika stavba, ki se nahaja tik pittsburške Katedrale znanosti. V njej se navadno vršijo večje opere, kadar gostujejo v mestu.

Te proslave zajednice se je udeležilo nad 3000 ljudi, ki so prišli iz vseh krajev Združenih držav. Nekaj gostov je bilo celo iz Jugoslavije, med njimi g. Petek, odvetnik v Zagrebu in obenem tajnik pevskih žup v domovini. Med udeleženci so bili tudi delegatje HBZ, okrog 270 po številu. Program je vodil John Butkovich, predsednik zajednice, ki je na kratko orisal njeno zgodovino in predstavil še tri živeče ustanovitelje, katere je avdienca pozdravila z burnim aplavzom.

George Kotuzovich, ravnatelj otroškega zavetišča, katerega vzdržuje ta bratska organizacija v Des Plainsu, Ill., je pripeljal kakih 100 gojencev in gojenk, ki so zelo lepo predvajali v narodnih nošah razne popevke, godbo tamburico in narodne plese (kolo). Očarljivo je bilo videti to mladino, ki bo res ohranjena narodu in zajednici, katera jim je skrbna krušna mati.

Poleg te skupine je sodelovalo pet pevskih zborov, in sicer Slavulj iz Detroita, Rodoljub iz Johnstowna, Jadran iz Aliquippe, Svoboda in Javor iz Pittsburgha, skupaj kakih 160 pevskih moči, ki so proizvajali nekaj krasnih novejših skladb v hrvatskem jeziku. Nad sto mladih tamburašev, sestavljenih iz osmih zborov, je pod skupnim vodstvom sviralo razne komade, tudi overture in odlomke iz oper. Njih nastop je bil dovršen skoro do popolnosti. K njih očarljivosti je tudi veliko pripomogla slikovita narodna noša. Miss Barbara Baša je kot operna pevka tudi prispevala nekaj prav krasnih spevov v spremstvu violine in piane. Skratka: ves program je bil zelo pester in bogat po vsebini in vse skozi dobro izvajan. Bil je pravi triumf 45-letnega dela na društvenem polju.

Na tej proslavi so bile zastopane po svojih reprezentantih, ki so podali čestitke HBZ, sledeče bratske organizacije: Slovenska narodna podporna jednota (zastopal jo je podpisani), Hrvataka katoliška zajednica, Srbski narodni savez, Družina sv. imena, Prva hrvatska katoliška jedna, Kranjsko slovenska katoliška jednota, Grška katoliška unija, Slovaška protestantska unija ter Slovenska hrvatska zveza in Hrvataka zveza s Pacifika, ki sta zdaj že združeni s Hrvatsko bratsko zajednico.

To slavje je počastil tudi zastopnik mestnega župana, ki je v svojem govoru kot običajno hvalil delo inozemcev. V seznamu organizacij sta bili tudi JSKJ in Slovaška ženska zveza, toda njih zastopniki niso bili navzoči. Program je trajal skoro štiri ure, od 2. do 6. popoldne. Ljudstvo je bilo zelo mirno in je zvesto sledilo vsem točkam.

Po tem slavnostnem programu je nam ob osmih zvečer zbor Slavulj iz Detroita podal fino opereto v treh dejanjih "Ciganska nevesta" v gledališču Grotto. Snov je zajeta iz fevdalnih časov, ko so vladali v stari domovini graščaki in veleposestniki. V tej opereti je nastopilo kakih 60 ljudi, med njimi nekateri, ki so pravi amaterski profesionalci s finimi kretnjami, različno izgovarjavo, bodisi v govoru ali petju. Imeli so pestre kostume in so občinstvo kar očarali. Velika dvorana je bila do zadnjega kotička zasedena. Sodim, da je bilo navzočih nad dva tisoč ljudi. **Andrew Vidrich.**

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — Zadnjič sem še precej povoljno poročal o mojem kratkem potovanju. Moji šoferji so mi šli povsod na rodo. Imel sem kar tri na razpolago, ki so me kar iz rok v roke podajali. Prisrčna hvala vsem trem za njih požrtvovalnost. To je od moje strani edino plačilo.

Prva sta se odzvala Tone Klemenčič in njegova soproga, ki vodita gostilno že mnogo let in sta zelo priljubljena, in sicer ne samo pri Slovencih, marveč tudi med brati Hrvati, Slovaki, Poljaki in tudi Angleži in Italijani zahajajo v njuno gostilno. Po kosilu me je Tone vprašal, kam bi šel rad. Povedal sem mu, da želim videti Joeva Jelovčana na precej oddaljeni farmi. Joe ima vso družino pri SNPJ. Tone Klemenčič je tudi član slovenskega kluba in se zelo trudi, da bi čim prej postavili svoj slovenski dom, kjer se bodo vršile seje njih društev. Član kluba je tudi Frank Porone iz Verone, kjer ima svojo gostilno, toda pogosto obiskuje in tudi mnogo žrtvuje za slovenski klub. O tem sem se že mnogokrat prepričal na lastne oči.

Ali ni lepo, da vlada najlepša sloga? Opazil sem tudi brate in sestre iz Harwicka, da radi obiskujejo klubove prostore. Le korajžo, bratje in sestre, s slogo boste vse težave premagali. Mike in Joe Klobčič pa sta tako stalna gosta kakor bi bila oskrbnika kluba. Med njima vlada res prava bratska ljubezen. Često jih dobim skupaj pri mizi, kjer se mirno in smeje pogovarjata med seboj. Med Verončani, Cheswickčani in Harwickčani res vlada najlepša sloga in jim vsem skupaj želim, da bi se njih želja kmalu uresničila.

Da se zopet povrnem nazaj k Jelovčanovim. Joe ima majhno pa lepo obdelano farmo. Ima tri krave, prašiče in nekaj perutnine. Mleka ima dovolj za dom in tudi Frank Barbič iz metropole ga lahko dobi nekaj galonov. S farme sva se s Tonetom Klemenčičem podala v slovenski klub, kjer sem dobil par naročnin, kozarčkov sem pa toliko izpraznil, da sta me morala Andy Kaus in njegov sin peljati do Klemenčiča, kjer sem prenočil.

Drugi dan, 27. avgusta, sva se s Tonetom peljala k Petru Grumu. Bil je na vrtu, kjer je menda cvetlice zalival, njegova soproga pa nama je vrata odprla, toda je urno stekla nazaj v sobo. Mislil sem, da je stekla po dolarje, da mi bo plačala Prosveto, toda moj račun je splaval po vodi. Ko sem jo vprašal, če bo ponovila Prosveto, je odgovorila, da je še dosti časa, ker mora tudi ona čakati na moje dopise, katere zadnje čase tako poredkoma pišem. Rekla je, da jih rada čita, sploh da so prvi na vrsti. "Kolj ko boš 'lejzi' za pisat dopise, dalj časa boš čakal na naročnino." Vse moje izgovarjanje ni nič pomagalo. Povedal sem ji, da sem bil bolan in da nisem mislil na dopise, marveč na smrt. Morda bi se me bila le usmilila, da ji ni mož priskočil na pomoč in dejal: "Ne boš ponovila! Ko je šel zadnjič po cesti, se ni nič pri nas ustavil, sedaj naj pa le čaka." Temu pogovoru je bil priča Tone Klemenčič in mi torej ne bo treba izdati zaprisežene izjave. Pete mi je pripel dišečo cvetlico, njegova žena pa mi je narezala velik šop rož. Torej sem nekaj le dobil pri Grumovih. Rekla sta mi, naj čim prej napišem kakšen dopis.

Gospa Klemenčič me je povabila, naj pridem tja na počitnice za teden dni, ampak najbrže ne dobim plačanih, ker nisem napovedal štrajka mojemu bossu. No, pa saj dovolj rogovili George Vitkovich, ki bo lahko od svojih lojalnih kolegov nakolektal tono cigaret in tako pušil, da Hitler in Mussolini ne bosta videla, kje imajo sovražniki glavne armade. List Nazaj je napravil cel hokuspokus s svojimi lažnjivimi pripovedkami in napadi na glavne uradnike naše jednote, ampak je le odnesel dolg nos. Imel bo še daljšega, ako bo nadaljeval s svojo sedanjo "združevalno" taktiko: s hujskanjem članstva proti glavnim odbornikom in s kroženjem laži, češ da je nekaj narobe v Chicagu. Kar se glavnih uradnikov tiče, jih je izvolila konvencija in tudi konvencija jih bo sodila. Vitkovichev Nazaj pa je že članstvo obsodilo. Pregovor pravi, da pravica in poštenje je ljubo Bogu in ljudem. To si naj zapomnijo tudi Vitkovich in njegovi ljudje.

Vesel sem torej, ko sem povabljen na en teden počitnic in veseli me, ko mi je Valentin Raspet iz Imperiala ponovil celoletno naročnino. Povedal mi je tudi, da je preteklo zimo zame napravil tako veliko klobaso kot konjski komat in naročil ženi, da jo mora hraniti za Zidanška, ki jo bo dobil za svoj 74-letni rojstni dan, ko bo prišel naokrog okrog 30. maja. Ker se pa slednje ni zgodilo, je klobaso premagala vročina, da se je pričela mast iz nje cediti in so jo doma zaužili. Vseeno lepa hvala, br. Raspet, saj sem tudi jaz okusil nje slast.

Veseli me, da so se v Braddocku na pikniku tako dobro zabavali, da so še zajčki v grmovju skakali, kot je poročala gospa Zajec. Če bi bil podpisani navzoč, bi bil gotovo skočil za zajko, čeprav bi mi bila klobaso obesila na vrat, ker kaj takega se ne dobi za vsakim grmom.

Dne 16. septembra bo naš Slovenski dom obhajal svojo 13-letnico. Otvorjen je bil ob veliki udeležbi občinstva. Povabim tudi vse Zajke in Zajce iz Braddocka, da pridejo 16. septembra v naš Slovenski dom, kajti v Sharonu bomo takrat imeli nastavljene Garme v zgornjih in spodnjih prostorih, kjer bodo Zajke lahko dobile varno zavetišče. Valentinčičeva puška je vajena samo na zajce, Zajke pa so varne pred njim in njegovo cevljo. Torej na svidenje v soboto zvečer dne 16. septembra. Nič zato, če mi Zajka klobaso na vrat natakne.

Anton Zidanšek,
zastopnik Prosvete.

Prvi obisk Chicaga

Mineral, Kans. — Ker dopisniki v Prosveti radi poročajo o svojih izletih in dogodkih, naj tudi jaz omenim vtise, ki sem jih odnesel iz čikaške metropole, katero sem prvič videl.

Najprvo naj omenim, da sem več ko polovico svojega življenja preživel v Kansasu, kjer so drugačne razmere in drugačne navade in kjer se ne vidi veliko drugega ko ravnina na vseh straneh. Kadar se človek temu privadi, se gotovo ne počuti kot doma, ko pride prvikrat v velemesto.

V takem položaju človek veliko bolj občuti, kaj pomeni biti član jednote. Ko sem obiskal glavni stan SNPJ, so me sprejeli vsi kot brata in sem se počutil kot doma. Torej ni le to, da se človek le zavaruje za bolezen in smrtnino, ko postane član jednote, ampak s tem postane tudi brat ali sestra tisočerih članov, ki so raztreseni širom Združenih držav. Največji vtis je napravilo name, ko mi je gl. blagajnik br. Vogrič pokazal oporoke umrlih članov. Rekel je, da jih je že 7000. Mislil sem si, ako bi šlo po številkah, bi jaz že davno imel tam svojo oporoko, ki bi pričala, da je nekdaj nekdo živel s tem imenom. Ker pa smrt ne gre po certifikatnih številkah, marveč zdaj potegne nizko, drugič visoko številko, je potrebno, da se človek zavaruje, ker nikdo ne ve, koliko časa bo zdrav.

Udeležil sem se tudi piknika pevskega zbora Save na krasnem Kobalovem vrtu v Clarendon Hillsu. Bila je domača zabava, kjer so balinali in se drugače zabavali. Čudno se mi je zdelo, da so izostali alkoholni duhovi, ki tako radi pridejo na take zabave. Ko sem pa dognal, da je Sava prosvetno društvo, sem bil kmalu na jasnem glede tega.

V Chicagu sem si ogledal tudi nekaj zanimivosti — Field Museum, Garfied park, zverinjak v Brookfieldu, kjer se je neki orangutan silovito razjezil nad ljudmi, ki so ga gledali, menda radi tega, ker si je mislil, da smo ljudje bolj slabi ko opice, ker napovedujemo vojno drug drugemu.

Tako sem zaključil moj prvi obisk Chicaga. Upam, da se bomo še videli. Prav lepa hvala vsem za uljudnost, katero ste mi izkazali. Ostali mi boste v nepozabnem spominu. **Frank Jugg.**

Delavci čistijo stroje v nogavičarski tovarni v Philadelphiji, katero operirajo na zadružni podlagi.

Od leve proti desni: Charles Edison, pomožni mornarični tajnik; E. R. Stettinius, načelnik odbora za vojne potrebščine, in Louis Johnson, pomožni vojni tajnik.

Ljudstvo na najnižji stopnji

V okuženih gozdovih, ki se pričnejo nekoli kilometrov od železniške proge iz paraguaj prestolnice Asunciona v Villo Rico, živi lj stvo najnižje kulturne stopnje, kar so jih slej spoznali. To je ljudstvo Gvajakov, ki opisuje francoski potovalec Jean Vellard svoji novi knjigi "Kultura meda". Moški ženske hodijo tam popolnoma goli, živijo v valski skupnosti in njih jezik je tako boren, nima niti besede za očeta in mater. Bival ne poznajo, njih najbolj razvito orodje pr stavlja kamenita sekira, orožje jim je pa l

Gvajaki zrasejo komaj v višino poldruge metra. Živijo v skupinah po petnajst dvajset ljudi in so brez poglavarjev. Le ti ki so kdaj ubili kakšnega jaguarja in nos čepico iz kože te zveri, imajo nekaj moči n drugimi. S pastmi lovijo živali, ribarijo p lokom in puščico, ker mrež in trnkov ne poz jo. Če ne dobe boljšega, se preživljajo z ja dami, grenkimi oranžami ali s črvi. Enk na leto imajo svojo srečno dobo: takrat ko gnezda divjih čebel v tleh in v votlih drevesi napolnjena z medom in jih pričnejo prazni Gvajaki se spravijo tedaj na ta med in ne m slijo, da bi se založili za slabe čase. Na dre sa plezajo s čudovito spretnostjo, ker se morejo oprijeti s prsti na nogah kakor opi Rajši pa podrejo celo drevo, nego da bi sp zali nanj, če naletijo na čebelno gnezdo. V lard pravi, da do danes še ni uspelo ujeti benega živega odraslega Gvajaka. Svoje mrt ce pokopavajo s posebno svečanostjo. Kad si krešejo s kremenci ogenj, pojejo nekak žalostinko, v kateri moledujejo dež za milo Boje se ga bolj nego Evropcev in jaguarj V določeni starosti jih zagrabi želja, da se o daljijo od tistih, s katerimi so dotlej živ Nihče ne zve, kje se tedaj potikajo. Umira za neko neznano boleznijo, ki je ni mogel ozdr viti doslej še noben zdravnik.

Rekordi na tisočinko sekund

Kdor se je kdaj udeležil kakšnega plavalne ga, kolesarskega ali drugega tekmovanja, p zna težave z določitvijo časov. Pogostoma skoraj nemogoče določiti pravilni čas. Te težja je stvar seveda z letali, ki opravijo v e sekundi veliko pot in ki jim časa ni mogoče meriti iz neposredne bližine. Znanost je sč soma izdelala priprave, ki premagujejo tu takšne težave. Mednarodna komisija za letalsk rekorde je zato lahko brez nadaljnjega spr jela sklep, da bo priznavala samo takšne r korde, pri katerih je bilo merjenje časa na st tinko sekunde točno. Tehnika pa razpolaga pripomočki, ki določajo čas celo desetkrat n tančneje.

Takšna priprava sestoji pred vsem iz dve filmskih snemalnih aparatov, ki sta zvezana zapisovalnimi pripravami za čas. S temi pr pomočki ne dobe samo posnetkov letala, tem več tudi fotografske posnetke časovnega pot ka. Na zapisovalnem traku teče lomljena črt pri kateri predstavlja 500 rogljičev čas en sekunde. Merilci časa nimajo torej nobenega drugega dela, nego da na razvitem filmu p iščejo tisto sličico, pri kateri leti letalo b skozi cilj. S to sličico se sklada bližnji rogljič katerega časovno vrednost ugotovijo torej en stavno s štetjem. Dirkalna proga sestoji dveh zabetoniranih visokih drogov, ki sta na tančno 300 m drug od drugega. Obe filmsk kameri postavijo tako, da merita naravnost n enega izmed drogov. Ker sme letalo po med narodnih določilih leteti kvečjemu v višini 7 m, je precej preprosto posneti prelet startneg in ciljnega droga. Ker nasprotni vetrovi n končni uspeh ne smejo vplivati, mora letal progo preleteti štirikrat, povprečje daje poten brzino letala.

Za vroče dni

Če je v stanovanju vroče in zatohlo, nam ra bi razpršitev aromatskih vod, predvsem smre kove in smolne arome, v zrak. Na isti način s lahko pomagamo še bolj preprosto in ceneje navadno vodo. Brisačo pomočimo v mrzlo vo do in jo ne premočno ožmemo. Nato zamahne mo z brisačo nekolikokrat po zraku, da se mi lijoni vodnih kapljic razpršijo po njem. Važn je posebno za bolniške sobe, v katerih ustvari mo na ta način prav hitro prijetno, ovlaženo vzračje.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 11. septembra 1919)

Domače vesti. V Jacksonvillu, Kans., je za poškodbami pri delu v rovu umrl Jos. Naklič, član SNPJ.

Delavske vesti. V Hammondu, Ind., so kompanijski policisti streljali na stavkarje in jih pet ubili, 15 pa ranili.

Iz inozemstva. Jugoslavija se še vedno brani podpisati mirovno pogodbo z Avstrijo.

Sovjetska Rusija. Sovjetske čete so okupirale nadaljnji dve mesti in ujele 4000 Kolčakovih vojakov v Sibiriji.

(Dalje iz prve kolone.)

Ameriški nacikomunisti so enostavno marionetke. To je povedal sam Browder, njihov vodja, pred Diesovim odsekom, ko je rekel, da komunisti morajo sprejeti in zagovarjati vse, kar pride iz Moskve, če hočejo ostati v kominterni. Vprašanja ni, če se jim dopade ali ne — morajo. To je tista njihova "demokracija!"

ovice starega kraja

venije

smrt delavca v kamnolomu

Šoštanj, 12. avgusta

Zajc, 61-letni delavec, nekaj mesecev zaposljen kamnolomu. Dan se je plazil po skalovju kamenje. Spričo viso- je bilo to delo zanj seve- polno trpljenja in Kamnolom je poln nevar- ki so že večkrat ogra- ljenje delavcev. Tudi v jutraj se je Zajc napo- nolom po skromen za- Kljub hudi vročini je v skalovju vse dopoldne luknje za dinamit, ki bi bil kamenja. Opoldne ko na vrhu odpasal vrv da bi šel h kosilu. je nameril korak na Bil je že skoro na var- mu je naenkrat spodrs- lavci, ki so bili spodaj, kako se je hotel še zad- tek vloviti na bližnji terega pa ni mogel več Z veliko brzino se je na- il navzdol, se odbijal ob končno z silovitim udar- il na kup kamenja. Pa- krog 30 metrov globoko. padca so bile strašne. obležal na kamnju ves pobit. Za trenutek se vedel, a je spet padel v nezavest. Zdravnik dr. je po prvi pomoči odredil slovenjgraško bolnišni- pa je nesrečni Vinko zadnji dan umrl za hu- kodbami.

ina smrt Vinka Zajca je la v Šoštanju in okolici tis. Pokojni Zajc je bil priden in pošten človek. je bila njegova življenska ta s trnjem. Bil pa je krit in značajen mož in družinski oče. Vsi, ki so Zajca poznali, ga bodo o- v lepem spominu.

ti velikega socialističnega borca

14. avgusta je preminul v s. Dragiša Lapčević, med prvoboriteljev socia- gibanja v predvojni Več let je hudo bolehal, ga je v 75. letu smrt hudega trpljenja.

apčević je bil rojen v Po- iški in je hodil v šolo sa- ko, da se je za silo naučil in pisati. Pomanjkljivo izobrazbo pa je docela na- la njegova prirojena in- ca in pa stremljenje po , ki je lastno vsakemu sa-

godaj se je seznanil s so- nimi nauki. Poznavajoč e in težnje proletarcev, je tudi sam pripadal, je delom in bojem za izbolj- socialnih razmer in preo- družabnega reda.

93 je postal s. Lapčević v Užiški Požegi. Seveda bilo za župansko čast, am- je takoj odločil, da svoj izkoristi v prid tistim, izrekli svoje zaupanje. ju je ustanovil prvo de- izobraževalno društvo v

no bolj se je uveljavljal v življenju in je njegova zasluga, da so tudi v pred- Srbiji kmalu stopila na red za delavstvo pereča vprašanja.

časa Obrenovićev, nekako 40. leti, je bil zaprt, ker so radikalci vred dolžili neke- tentata na kralja Milana, ga so Obrenovići sami in- rali.

1905 je bil Lapčević prvi en v Narodno skupščino in e parkrat. Med poslanci lal kot eden najpomemb- in njegova beseda v par- je našla vedno globoke- eva. Ob izbruhu vojne je anec in je glasoval proti kreditom.

eljavljal se je kot književ- je zlasti tudi slovel kot no- izpod njegovega peresa precejšnje število znan- publikacij in prevodov literature. Zelo odlično je val tudi v uredništvu "Rad- novin".

po prevratu je s. Lapče- vić še nekaj let prav aktivno sodeloval. Udeležil se je tudi kongresa soc. dem. stranke v Sloveniji l. 1920 in je potem še prišel v Slovenijo kot posrednik, ker se je ravno v tistih letih pojavil razdor v strankinih vrstah. V najkritičnejših časih je nastopal pomirjevalno in za enotnost socialističnega delavskega gibanja.

Dasi se v zadnjih časih ni več aktivno udeleževal v delavskem gibanju, ker mu je zdravje docela odpovedalo, je pa vendarle bil v stalnih stikih s sodrugi in se zanimal za vse, kar se je dogajalo. Živel in umrl je v bednih razmerah, pravi proletarec med proletarci, dasi bi bil lahko napravil veliko karijero, ako bi bil zatajil svoje prepričanje.

ŽENO JE USTRELIL

Novo mesto, 16. avgusta.—Iz vasi Vrha pri Št. Rupertu sta odšla na praznik popoldne v bližnjo okolico poiskat si novo stanovanje 29-letni zidarski pomočnik in lovski čuvaj Stanko Mole in njegova 24-letna mlada žena Rozalija. Pri odhodu z doma, kjer sta pustila štiri nedoletne otroke, je žena Rozalija dejala možu, naj vzame s seboj lovsko puško, češ da lahko med potjo ustrelita kako srno. Mož se je vrnil v hišo po puško in nadaljevala sta pot ter kmalu dospela do Boltezovega mlina, kjer je Mole puško skril v listnjak. Oba zakonca sta namreč med potjo spremenila svoj načrt in krenila v Komarjevo gostilno, kjer sta se pridružila gostom. Vabljiva harmonika in razigrana družba jih je kmalu potegnila za seboj v plesni vrvež.

V gostilni sta ostala pozno v noč. Ko sta zapustila gostilno, sta krenila nazaj do Boltezovega mlina. Med potjo je med njima nastalo nesoglasje in resen prepir. Mole je nasto stopil v listnjak po puško. Kmalu nato je v tiho noč odjeknil močan strel, ki mu je sledil bolesten krik mlade, smrtno ranjene žene.

Čez pol ure se je pojavil Mole, ki je po vasi iskal voznika, da mu prepelje mlado ženo k zdravniku v Mokronog. Voznik je peljal ženo k zdravniku dr. Škulju. Ker je bil zdravnik na dopustu, so ranjenko naložili na avtomobil, ki jo je prepeljal okrog 4 zjutraj v novomeško banovinsko žensko bolnišnico, kjer so ji nudili prvo pomoč in je bila tudi operirana. Nesrečnica je sicer operacijo prestala, a zaradi velike izgube krvi je kmalu umrla.

Med tem časom je prišel na orožniško postajo njen mož Stanko, ki je povedal, da je šla žena nekaj korakov pred njim, ko se mu je nenadno sprožila puška. Nesreča je hotela, da se je puška, ki jo je vrgel na ramo, zapletla v suknjičev žep in se sprožila. Strel je zadel ženo, ki je šla pred njim, v desno bedro. Orožniki pa niso verjeli njegovim izpovedbam in so ga takoj aretirali ter oddali sodišču. Komaj so se vrata zapora dobro zaprla, je Moletova žena v bolnišnici podlegla poškodbam. Že sedaj je ugotovljeno, da mož ni povedal resnice. Mlada žena je dobila strel spredaj v spodnji del života in v levo bedro. Levo nogo je imela zlomljeno, poleg tega so pa opazili na nji krvne podplutbe od vratu dalje preko ramen skoraj po vsem telesu. Pri obdukciji trupla bodo natančno ugotovili pravi vzrok njene smrti. V šentrupertski okolici je novi zločin zelo razburil prebivalstvo, ki hkrati tudi sočustvuje z ubogimi otroki, saj so naenkrat ostali brez matere in očeta.

Iz Primorja

Roparski napad pri Savini

Postojna, avgusta 1939. — V ponedeljek pret. tedna je bila napadena Ivana Bizjakova, stanujoča v Grobiščah pri Savini. Ko je hotela leči, je nekdo potrkal na vrata in zaprosil malo kave. Med obema je nastal pogovor, ker se je Ivana bala odpreti, in ni vedela, kdo je in ker je bila sama v hiši. Končno pa se je odločila in odprla vrata. Neznanec je pripovedoval, da je prehodil dolgo pot in spil ponujeno pijačo. Ko se je med tem časom Bizjakova obrnila, jo je neznanec udaril s pestjo, da je padla na tla, vsa oblita s krvjo. Na obupne krike so prihiteli sosedje, in ko je ropar videl, da mu preti opasnost, jo je odkuril, ne da bi kaj odnesel. Zadeva je bila javljena oblastem in karabinjerji so čez nekaj dni že našli storilca v osebi 20-letnega Zalarja Rudolfa iz Postojne, ki je dejanje priznal.

Trst. — Z zida je padel 42-letni Alfred Smerdelj. Zlomil si je hrbtenico in je bil prepeljal v bolnišnico v težkem stanju.

Gorenje pri Saloni. — Ogenj je uničil senik posestniku Ivanu Gabrijelčiču. V seniku je bilo 20 stotov sena in gospodarsko orodje. Škoda znaša okoli 2500 lir in je pokrita z zavarovalnino.

Gorica. — Z drevesa je padel 8-letni Pepček Kumar in se nevarno ranil na nogi.

Gorica. — Zelo težko se je ponesrečil na cesti z Gorice proti Furlaniji Stanislav Klančič, star 27 let, ki se je zaletel v neko motorno vozilo, ki je stalo sredi ceste. Ponesrečenec je bil pridržan v bolnišnici.

Gorica. — Neurje je prizadejalo precej škode in povzročilo več požarov. Tako je treščilo v hlev Matije Bernika in Mihe Pirca iz bližine Cerknega. Škoda znaša nad 40,000 lir. Treščilo je tudi v hišo Mihe Poropata iz Ločnika, kjer pa je bilo le 1000 lir škode.

Gorica. — S Korzike je prišel Bogomil Hvala, star 33 let, rojen v Trnovem na Trnovski planoti. Na Korziko je odšel leta 1931. S seboj je pripeljal vso družino.

Prosek. — Karabinjerji so našli v jarku kraj ceste 28-letnega Puntarja Franca pijanega in težko ranjenega na roki. Ugotovili so, da je v pijanosti udaril po šipi.

Trst. — Umrli so: Bikič por. Boban Ivana 70 let, Medved Anton 74, Sulič Emilija 26, Škilan Matija 92, Nešič Katarina 49. Vidal por. Vrč Ada 31, Malalan Marija 3, Sancin vd. Ivančič Marija 82, Leban Justina 55.

Latvija ne mara židovskih beguncev

Riga, Latvija, 9. sept.—Vlada je uveljavila več ukrepov, da ustavi naval židovskih beguncev iz poljskih distriktov na svoje ozemlje. Doslej je postopala napram židom previdno in jih ni preganjala. Položaj se je izpremenil radi naraščajočega števila židovskih beguncev v njenih mejah. Policija je aretirala že več sto židov, ki so prišli v deželo v zadnjih dneh.

Zemljevid kaže Poljsko in sosednje pokrajine.

Moj beg pred Stalinom

W. G. Krivitsky, bivši general rdeče armade; prevedel A. Garden iz Saturday Evening Posta z dovoljenjem Curtis Publishing Co.

(Nadaljevanje.)

Preizkušnja

S potnim listom, ki se je glasil na ime Schoenborna, sem ob sedmih zvečer dospel na postajo Gare St. Lazare, da vzamem ob osmih vlak v Havre, kjer sem se imel vkrcati na ladjo, namenjeno v Leningrad. Bilo je okrog deset minut pred odhodom vlaka, potem ko sem uredil svoje kovčege in se usedel v železniški voz, ko je k meni pritekel asistent stalnega pariškega agenta Ogpu. Povedal mi je, da je pravkar iz Moskve dospel telegram z navodilom, naj ostanem v Parizu. Bilo je nekaj nepojmljivega. Par minut pozneje je skoraj brez sape pritekel tudi eden mojih mož z novico, da je iz Moskve dospela druga podobna poslanica. Vprašal sem, naj mi pokaže telegrame, toda mi je odgovoril, da jih ima Spiegelglass. Odredil sem, naj izlože moje kovčege in sem izstopil prav tedaj, ko se je vlak pričel pomikati naprej.

V glavi se mi je zasvetilo, da je bilo vse to insceniranо, da me preizkusijo, ako se res nameravam vrniti v Sovjetsko unijo. V tem pogledu sem prestal preizkušnjo. Ampak ta šikana mi je bila nad vse ogabna. Tisti trenutek sem začutil, da ne bom nikdar več šel v Stalinovo Rusijo.

Nastanil sem se v hotelu Terminusu v St. Lazareju kot češki trgovec Schoenborn, čijega ime sem nosil. Moja žena je še vedno stanovala v **penzionatu** kot gospa Lessner. Sporočil sem ji, da nisem odšel. Tisto noč sem prehodil ves Pariz, kakor dolg in širok je, boreč se z mislijo, **ali naj se vrnem ali ne.**

Skušal sem sam pri sebi dognati, zakaj je bil moj odhod odložen zadnjo minuto. Ali me je Stalin skušal in mi hotel dati novo priliko, da pokažem svojo lojalnost? Toda podvržen sem bil še večjemu vohunstvu. Zvečer, 26. avgusta, sem šel s Hansom in njegovo ženo Noro v gledališče, da vidim zadnjo uprizoritev Gorkijeve drame "Sovražniki", katero je predvajala neka sovjetska gledališka skupina, ki je gostovala v Parizu. Vsedli smo se v drugo vrsto. Med prvim premorom začutim roko na moji rami. Bil je Spiegelglass z nekaj spremljevalci.

"Lahko odpotuješ jutri na eni izmed naših ladij s temi umetniki," mi je dejal.

Jezno sem se obrnil od njega, rekoč, naj me ne nadleguje. Dodal sem še: "Odpotoval bom, kadar bom pripravljen."

Opazil sem, da je Spiegelglass kmalu potem odšel iz gledališča s svojimi tovariši. V Moskvo sem potem poslal kablogram, da se bom vrnil, kakor hitro bosta ozdravela moja žena in otrok.

Dne 27. avgusta sem se preselil v Breteuil, par ur od Pariza, kjer smo mirno živeli kakšen teden tekom okrevanja mojega otroka. Zjutraj, 5. septembra, ko sem pogledal list Paris Matin, sem zastrmel nad novico iz Lausanna, Švica. Bilo je poročilo o misterioznem umoru nekega Čehoslovaka po imenu Hansa Eberhardta v bližini Lausanna. Torej so dobili Ignaca Reissa!

Umor Reissa je postala v Evropi zelo važna zadeva, ki je dobila odmev tudi v Ameriki in po vsem ostalem svetu. Skozi več mesecev je švicarska policija s pomočjo poslanca Sneevlieta in Reissove vdove vodila izredno natančno preiskavo. Material o tej zadevi je lani izšel v Parizu v obliki knjige pod naslovom "L'Assassinat d'Ignace Reiss (Umor Ignaca Reissa)" v založbi Pierreja Tisneja. Policija je dognala sledeča dejstva:

Likvidacija Reissa

Ponoči, 4. septembra, je bilo ob cesti Chamblandes, ki pelje iz Lausanna, najdeno truplo nekega nepoznanega moža, starega okrog 40 let, ki je bilo vse preluknjano s kroglami iz strojne puške. V glavi je imel pet krogel, v telesu pa sedem. V stisnjeni roki umorjenca so našli šop sivih lasev, v njegovem žepu pa potni list, glasečega se na ime Hansa Eberhardta, in vozni listek v Francijo.

Do identifikacije dveh misterioznih gostov, moškega in ženske, ki sta se bila registrirala v hotelu de la Paixu v Lausannu 4. septembra, je pripomogel neki avto ameriškega izdelka, ki sta ga bila pustila za seboj 6. septembra. Oba gosta sta izginila iz hotela, ne da bi poravnala račun, pustila pa sta za sabo vso prtljago. Ženska se je pisala Gertrude Schildbach, Nemka po narodnosti in živeča v Rimu. Bila je tajna ruska policistka nastanjena v Italiji. Mož je bil Roland Abbiat, alias Francois Rossi, alias Py, rojen v Monaku in eden izmed pariških agentov ruske tajne policije.

Med prtljago, katero je Gertrude Schildbachova pustila v hotelu, je bil tudi zavojček čokoladnih bombonov, ki so bili napolnjeni s strihninom (hudim strupom) in katere hrani švicarska policija kot glavni ekshibit v tej zadevi. Schildbachova je bila intimna prijateljica Reissove družine in se je čestokrat igrala z Reissovim otrokom. Toda ona očividno ni mogla priti do tega, da bi izvedla instrukcije Stalinove tajne policije in izročila zavojček zastrupljenih bombonov Reissovi družini, katero je imela obiskati kot prijateljica.

Gertrude Schildbachova je že od pričetka čistk pričela omahovati in je bila torej kvalificirana, da je lahko igrala vlogo osebe, ki je pripravljena pridružiti se Reissu in prelomiti stike z Moskvo. Reiss je vedel o njenem omahovanju. Toda o tem so vedeli tudi načelniki Stalinove tajne policije. Reiss ji je zaupal. Šel je z njo ven na večerjo v neko restavracijo v bližini Chamblandese, da se pogovorita o situaciji. Vsaj Reiss si je tako mislil. Po večerji sta šla na sprehod. Na nekak način sta zašla na neko stransko pot. Prišel je avtomobil, ki se je pri njima nagloma ustavil. Iz njega je skočilo več mož, ki so napadli Reissa. S pomočjo Schieldbachove, čije šop las so našli v pesti umorjenega moža, so napadalci spravili moža v avto.

Izpoved akomplica (pomočnika)

Eden izmed napadalcev, Abbiat-Rossi, kateremu je pomagal neki drugi vodilni agent Ogpu po imenu Etienne Martignat, importiran iz Pariza, je s podstrojnico streljal direktno v Reissa. Njegovo truplo je bilo kratko distanco naprej vrženo iz avta.

Renata Steiner, rojena v Saint-Gallu, Švica, leta 1908, je bila spoznana kot oseba, ki je najela avto ameriškega izdelka, katerega so rabili morilci Reissa. Ona je bila ena izmed treh akomplicov Reissovih morilcev, katere je prijela policija. Miss Steiner je bila v službi Ogpu od leta 1935. Dodeljena je bila, da je zasledovala Trockijevega sina Sedova, dokler ni dobila naloge, da sodeluje pri ugrabitvi Reissa. Ona je priznala svojo sokrivdo v tem zločinu in je švicarskim avtoritetam pomagala, da so mu prišli do dna.

Po ocenitvi avtorjev knjige o tej zadevi je Stalin potrošil 300,000 frankov za umor Reissa, kar je v Franciji že lepo premoženje. Toda to ni bilo vse. Sledil je namreč dokaj drag epilog v zvezi s tem umorom. Švicarske avtoritete so zahtevale, da zaslišijo Lydio Grozovskajo, katero so kljub vsemu sovjetskemu pritisku na Francijo francoske oblasti končno zaslišale 15. decembra.

Kot sem že prej omenil, je bila Lydia Grozovskaja tista oseba, ki je 17. julija prejela Reissova pisma in jih izročila Spiegelglassu. Aretirana je bila 17. decembra. Švicarska vlada je zahtevala njeno ekstradicijo. Stalinova diplomatična roka v Parizu je šla zopet na delo, da zakrije njegovo drugo roko v osebah morilcev Ogpu. Francosko sodišče je Grozovskajo izpustilo na prosto pod kavcijo 50,000 frankov, ko je podpisala dokument, da bo ostala v Franciji. Ni treba omenjati, da je izginila brez sledu, zapadlo kavcijo 50,000 frankov pa je plačala sovjetska vlada. Grozovskajo so francoski policijski agenti zadnjič videli, ko se jih je otresla, peljajoča se v dragem avtu sovjetskega poslaništva.

Ko me je 5. septembra dosegla vest o Reissovi smrti, sem šele spoznal svojo desperatno situacijo. Vedel sem, da mi Stalin in Ježov ne bosta nikdar odpustila mojega nastopa v Reissovi zadevi.

Sedaj sem imel pred izbiro, da gotovo padem v Lubianki (glavni stan sovjetske tajne policije v Moskvi—prev.) pod kroglo Stalinovih formalnih morilcev, ali pa zunaj Rusije pod točo krogel iz strojne puške v rokah Stalinovih neformalnih morilcev.

Tega groznega položaja se je počasi začela zavedati tudi moja žena. Sklenil sem, da se s svojo družino vrnem v Pariz. Vedno sem se delal, kot bi se pripravljal na povratek v Moskvo. Moja tajnica Madeleina je našla za nas primeren hotel v mestu St.-Germainu. Nastanili smo se v Henri-Quatreju. Madeleina, komunistinja vse življenje in hči nekega visokega uradnika, je bila zakrknjena stalinistinja, toda tudi ona je zdaj že pričela omahovati.

Tukaj je prišel k meni sredi septembra moj mladi pomočnik Hans Bruesse. Bil je zelo razrvan. Vedel je o umoru Reissa. Dobil je navodilo, naj gre na Holandsko, kjer je živela mrs. Reiss pri Sneevlietovih. Dobil je mandat, da mora dobiti v roke pisma in beležke, katere je zapustil Reiss, toda vrnil se je praznih rok. Nagovarjali so ga, naj se vrne na Hollandsko in naj se posluži vseh sredstev, tudi umora, da pride do listin. Ves obupan in s solzami v očeh je prišel k meni po nasvet.

Povedal sem mu, da je bil Reiss idealist, pravi komunist in da bo bodoča zgodovina revolucionarnega in delavskega gibanja obsodila moritve Ogpu. Svetoval sem mu, naj sabotira nevarno nalogo, katero mu je poveril Spiegelglass, in sem mu tudi povedal način. Toda jaz sem še vedno govoril o mojem skorajšnjem povratku v Moskvo. In Hans je vedel, da skuša Madeleina preskrbeti vozne listke na parniku Bretagne zame in za mojo družino.

Iz St.-Germaina smo se preselili v hotel Metropolitain, kjer smo bili dva dni, 17. in 18. septembra. Prišla je Madeleina in mi povedala, da je parnik Bretagne že odšel na svojo zadnjo pot v Leningrad v tej sezoni. Pogovarjala sva se o drugih načinih povratka v domovino. Bil sem še vedno visok uradnik tajne sovjetske vojaške službe. V Moskvo sem moral kablirati za dovoljenje, da se vrnem s kakšno sovjetsko ladjo. Opazil sem, da sva bila z ženo zasledovana pri slehernem koraku po špionih, katere je pognal proti nama Spiegelglass. On sam pa je izginil s pozorišča.

Zaznamovan smrti

Iz Moskve sem prejel dovoljenje, da se smem vrniti s kakšno sovjetsko ladjo; povedano mi je tudi bilo, da je na razpolago prva ladja Ždanov, ki odpotuje 6. oktobra. Morali so mi napraviti nove potne liste na ime sovjetskega državljana, ki potuje v Rusijo skozi Francijo iz Španije. Moja žena in otrok se imata vrniti z drugim potnim listom skozi Nemčijo.

Do največje odločitve v mojem življenju sem prišel proti koncu septembra. Nekega dne me je vprašala žena, kakšno priliko imam, da uidem smrti po mojem povratku v Moskvo.

Povedal sem ji kakor sem mislil: "Nobene." Dodal sem še: "Nobenega vzroka ni, zakaj bi morala biti tudi ti kaznovana radi mene. Ko se boš vrnila, te bodo prisilili na podpis dokumenta, s katerim me boš zavrgla in me obsodila kot izdajalca. Za to dobiš nagrado s tem, da bodo tebi in otroku prizanesli. Kar se mene tiče, me tam čaka gotova smrt. Toda ne bom šel v sigurno klavnico."

Žena je jokala. Jokala je neprestano še tedne pozneje. Kljub temu, da je bila zelo majhna možnost, da bi živ ušel pred Stalinovimi morilci v Franciji, sem se vseeno odločil, da se poslužim prilike in da bom skušal iskati novega žarka življenja. Toda od mojega odloka, da prelomim stike z Moskvo, do izvedbe tega koraka je bila dolga in nevarna pot.

Imel nisem nikakih legalnih listin. Še več: na vse moje gibe so pazili noč in dan. Potreboval sem tudi pomoč kakšnega prijatelja, kateremu bi lahko popolnoma zaupal, da uredi stvari. Odločil sem se za starega prijatelja, ki je živel v Parizu že mnogo let. Zaupal sem mu vso resnico in on je pristal, da mi pomaga. Odšel je v južno Francijo, kjer je v malem mestecu Hyeresu blizu Toulona najel za nas majhno vilo. Vrnil se je 3. oktobra. Naslednji dan sem bil pozvan v sovjetsko poslaništvo, da aranžiram moj povratek v Rusijo na parniku Ždanovu.

(Dalje prihodnjič)

Revolucija še vedno cilj kominterne

Voditelji komunističnih grup dobili okrožnico

Stockholm, Švedska, 9. sept.— Tukajšnji list Aftonbladet piše, da so voditelji komunističnih grup zunaj Rusije dobili okrožnice od kominterne v Moskvi predno sta sovjetska Rusija in nacijska Nemčija podpisali prijateljski in nenapadalni pakt. Okrožnica vsebuje vprašanje in odgovore in Aftonbladet jo je objavil v celoti. Ta se glasi:

Ali je kominterna opustila svoje glavne cilje? — Ne, ona še vedno agitira za svetovno revolucijo.

Ali je svetovna revolucija sedaj mogoča? — Ne, vsi zadevni poskusi so se doslej izjalovili.

Kako naj se pospeši svetovna revolucija? — Po izjavah in pisanju Marksa, Engelsa in Lenina je najboljša metoda dolga vojna.

Ali bo evropska vojna koristila interesom kominterne? — Da, po naukih Lenina. Taka vojna podžiga revolucionarni duh med ljudskimi masami.

Ali bi pakt med Rusijo, Anglijo in Francijo pospešil izbruh vojne? — Ne, ker se Nemčija ne bi spustila v vojno.

Ali rusko-nemški pakt lahko pospeši vojno? — Da, ker nevtralnost Rusije daje pogum Nemčiji v kampanji, katere cilj je osvajanje tujih teritorijev.

Kaj bi se zgodilo, ako bi Rusija odklanjala sklenitev paktov z obema strankama? — Dokler ni stališče Rusije jasno, je poravnava spornih vprašanj mogoča.

Kako naj Rusija vpliva na Nemčijo, da se zaplete v dolgo vojno? — Rusija jo mora podpirati.

Tu pravijo, da je bila okrožnica sestavljena na tajni seji v Kremlu, katere so se udeležili Stalin in drugi voditelji sovjetske Rusije.

Bundovci zdaj ljubijo Stalina!

Ne ljubijo pa ameriških stalinovcev

Chicago, 9. sept.—Tukajšnje glasilo nemškega nacijskega Bunda, "Weckruf," razkriva najnovejše stališče bundovcev v Združenih državah. "Weckruf" poje slavo nacijsko-sovjetskemu paktu in Stalinu (v tem slavopetju ni nobene razlike med stalinovci in bundovci, op. ur.), nima pa prijazne besede za ameriške stalinovce. Stalinovci v Rusiji so all right, toda stalinovci zunaj Rusije niso nič prida, ker so "večinoma židje."

"Weckruf" piše, da so židje kontrolirali Rusijo do smrti Lenina, toda Stalin, ki je prevzel vodstvo Rusije po Leninovi smrti, je bil prvi sovjetski voditelj, kateri je iskal tesne kooperacije z nemškimi nacijci. "Če moremo govoriti o prijatelju nacijske Nemčije v Kremlu, je to že več let Stalin," piše omenjeni nacijski list.—(Chicago Daily News.)

Vojvoda Windsor se vrnil v Anglijo

Cannes, Francija, 9. sept. — Vojvoda Windsor, bivši angleški kralj, in njegova v Ameriki rojena žena, zaradi katere se je odpovedal prestolu, sta se vrnila v Anglijo, se glasi tu objavljena vest. Ta dostavlja, da bo vojvoda prevzel važno službo v angleški armadi. On je nameraval odleteti v Anglijo takoj, ko je vlada premierja Chamberlaina napovedala vojno Nemčiji, toda viharji so preprečili odhod letala.

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

Noben moški anglosaske krvi, niti vi sami, ki vas tako strastno ljubim, me ne morete prezirati zato, ker ne morem skrivati svoje dvojne ljubezni. Mislim, da se mi ni treba sramovati, če vam povem to odkrito. Če je moja iskrenost anglosaška lastnost, jo sprejmite tako, kakršna je. Pa tudi če je to lastnost Španke in ženske, jo sprejmite z enakim razumevanjem, saj sem Španka, ženska in hči Enrica Solano.

— Zato pa ne gestikuliram z rokami, kadar govorim — je dejala smeje, da zapolni vrzel, ki je nastala v pogovoru.

Komaj pa je Francis odprl usta, da odgovori, ko mu je namignila, naj molči. V grmovju ob vznožju gore je nekaj zašumelo. Začula sta korake. Nekdo se je previdno bližal.

— Čujte! — je zašepetala naglo in ga prijela za roko, kakor da ga hoče nečesa prositi. — Zadnjič v življenju hočem biti anglosaške krvi in vam povedati nekaj, kar čuti moje srce. Pozneje bom zopet norčava in razposajena Španka, kakor ste me nedavno opisali. Čujte! Ljubim Henryja, to je resnica. Toda vas ljubim še bolj, neprimerno bolj. Poročim se s Henryjem zato, ker ga ljubim in ker sem zaročena z njim. Toda vas bom ljubila vedno bolj, kakor njega.

Predno je mogel Francis odgovoriti, sta stopila iz grmovja stari svečenik plemena Maya in njegov sin-peon. Svečenik Leoncie in Francisa sploh ni opazil. Pokleknil je in vzkliknil po špansko:

— Prvič v življenju vidijo moje oči Chiine oči!

Naglo so prebirali njegovi drhteči prsti svete vozle. Starec je začel v svojem jeziku moliti. Molil je tako-le:

— O, nesmrtna Chia, velika soproga božanstvenega Hzatzla, ki je ustvaril ves svet iz nič! O, nesmrtna soproga Hzatzlova, mati vsakega zrna, boginja ljubezni in plodnega semena, boginja dežja in plodonosnih solnčnih žarkov, rednica vseh zrn, korenin in plodov, ki hranijo človeški rod! O, slavna Chia, čije usta neprestano govore Hzatzlu na uho: jaz, tvoj ponižni svečenik, se obračam k tebi s prošnjo. Bodi mi naklonjena in usmili se svojega služabnika! Vrzi iz svojih ust zlati ključ, da odprem z njim Hzatzlovo uho. Dovoli svojemu zvestemu služabniku priti do Hzatzlovega zaklada . . . Ne zase, o boginja, temveč za svojega sina, čigar življenje je rešil beli yanki, te prosim te milosti. Maya, tvoja deca izumira. Njim tvoj zaklad ni več potreben. Jaz sem tvoj zadnji svečenik. Z menoj leže v grob vse, kar vedo ljudje o tebi in o tvojem velikem soprogu, čigar ime izrekam molče tako, da se dotaknem samo s čelom kamna. Usliši me, o Chia, usliši me! Glej, s čelom se dotikam kamna pri tvojih nogah!

Pet minut je ležal starec na trebuhu pred boginjo. Ves se je tresel, kakor da je božjasten. Leoncie in Francis sta ga radovedno gledala. Njegova pobožnost in globoko prepričanje, da res govori z boginjo, je vplivalo celo na mladega Morgana, ki mu je bila sicer vera deveta briga.

Ne da bi čakal Henryja, se je Francis vrnil v podzemno jamo. Skupaj z Leoncio sta šla naprej in kazala staremu svečeniku pot. Starec je šel za njima in neprestano prebiral svete vozle. Peon je ostal zunaj na straži pri vhodu v podzemlje. Ko so dospeli na hodnik, kjer so stale v dolgih vrstah mumije, se je svečenik naenkrat ustavil. Ni mu bilo toliko do mrličev, kolikor do svetih vozlov.

— O mumijah se govori tudi v vozlih — je izjavil in odvil od štrene zavozljano nit.

— Ti ljudje so bili hudobni razbojniki. Zato jih je postavila usoda v to jamo, da stražijo do sodnega dne sveto tajno plemena Maya.

Francis je hitro odpeljal starca čez kup kosti, ki jih je pustil tu svečenikov oče, ter ga potegnil za seboj v manjšo dvorano, kjer je starec padel pred obema kipoma na kolena in začel pobožno moliti. Nato je začel znova brskati po svoji štreni in prebirati svete vozle. Naposled je spregovoril najprej v jeziku plemena Maya potem pa, ko ga je Francis opozoril, da ne razume njegovih besed, je ponovil za silo v španščini:

— Iz Chiinih ust v Hzatzlovo uho. Tako je zapisano v svetih vozlih.

Francis je poslušal zagonetno vest, nato je pogledal v temno odprtino Chiinih ust, udaril je z lovskim nožem po ključavnici v ogromnem Hzatzlovem ušesu, naposled je potrkal z ročajem svojega noža po kamnu in izjavil, da je kip znotraj votel. Nato si je ogledal od vseh strani Chiin kip. Tudi po njem je trkal z nožem, da dokaže, da sta oba kipa votla. V tem je starec zamrmral:

— Chiine noge počivajo na nečem, kar ni nič.

Francis je preslišal starčeve besede in zato mu je velel, naj jih ponovi, da se prepriča, koliko je na zagonetni trditvi resnice.

— Njene noge so sicer zelo velike — se je zasmejala Leoncie — vendar pa počivajo na trdnih kamenitih tleh, ne pa nečem, kar ni nič.

Francis je sunil s pestjo Chiin kip in ugotovil, da se da zelo lahko premakniti. Zgrabil ga je z obema rokama in napel vse sile, da ga premakne. In res se je začel kip premikati.

— Kdor je močan in pogumen, lahko prisili Chio, da začne hoditi — je prečital starec. — Toda sledeči trije vozli pravijo: Varuj se! Varuj se! Varuj se!

— No, meni se pa zdi, da me ta nič ne ugrizne, pa naj bo že kakršenkoli — se je nasmehnil Francis in pustil kip, ki se je bil premaknil že za nekaj čevljev.

— Takole, vidiš, stara kokla, le stoj malo tu ali pa sedi, če si trudna in če te bole noge. Saj ni čuda, če te bole. Dolga stoletja si stala na nečem, kar ni nič.

Naenkrat je Leoncie prestrašeno vzkliknila in Francis se je instinktivno ozrl na oni del tal, s katerega je prav premaknil ogromne Chiine noge. Ko se je s hrbtom proti kipu umaknil od njega, je malo manjkalo, da ni padel v globoko razpoko, ki je bila skrita pod Chiinimi nogami. Bila je okrogla razpoka v premeru celega yarda. Zaman je skušal ugotoviti njeno globino. Metal je vanjo vžigalice, ki so med padcem gorele in dogorele še, predno so padle na dno.

— Vse kaže, da ta "nič res nima dna — je dejal Francis in vrgel v razpoko šibro. Minilo je več sekund, predno je padla šibra na dno.

— Pa tudi to morda še ni dno — je dejala Leoncie. — Šibra je zadela morda ob kak pomol ali pa ostala na njem.

— No v tem slučaju si pa pomagamo na drug način — je vzkliknil Francis, pobral med okostnjaki ležečo starinsko mušketo in se pripravil, da jo vrže v jamo.

Toda starec ga je zadržal.

— Sveti vozli pravijo: Kdor oskruni "nič", na katerem počivajo Chiine noge, umre nagle in strašne smrti.

— Niti na misel mi ne pride, da bi motil mir svete praznine — se je nasmehnil Francis in vrgel mušketo proč. — Toda kaj mi je početi zdaj, starček iz plemena Maya? "Iz Chiinih ust v Hzatzlovo uho", to je zelo enostavno, toda kako? In kaj? Otipli svete vozle, starina, in povej nam, kako in kaj.

* * *

Svečenikovemu sinu, peonu z okrvavljenimi koleni, je odbila zadnja ura. Sam se ni zavedal, da vidi tisto jutro zadnji solnčni vzhod. Sojeno mu je bilo umreti in če bi se bil še tako branil, če bi bil storil ne vem, kaj, da uide neizprosni smrti, bi bilo vse zaman. Usoda je nepremagljiva. Če bi bil ostal na straži pri vhodu v podzemno jamo, bi ga bila gotovo ubila Torres in Mancheno, ki sta bila njemu in njegovemu očetu ves čas za petami.

Mesto da bi ostal na straži, je v svojem plahem in opreznem srcu sklenil pregledati najbližjo okolico. Tako je ušel smrti na prostem, pod solnčnimi žarki. Toda kazalcev na uri njegove usode ni bilo mogoče ustaviti in njegova zadnja ura se niti za las ni premaknila.

V tem, ko je pregledoval okolico, sta prispela Alvarez Torres in Jose Mancheno pred podzemno jamo. Toda praznoverni Caroo ni mogel prenesti pogleda na ogromne Chiine oči, ki so se lesketale visoko gori nad vhodom.

— Pojdite sami notri — je dejal Torresu. — Jaz pa ostanem tu na straži.

In Torres, ki je bil pravi potomec svojega španskega predника, stoječega dolga stoletja med balzamiranimi mrtveci, je stopil v podzemlje prav tako pogumno, kakor je stopil nekoč njegov predник.

(Dalje prihodnjič.)

Prizor pred uradom Le Matina, največjega pariškega lista. Ljudje hočejo izvedeti zadnje novice o vojni.

TUJ GOST

Angleški napisal **W. Nowack**

Prvo, kar je Celia Brandnova opazila, je bilo to, kako je sedel. Opazovala je moža ob robu mize, in brala jedilnik. Sedel je na svojem stolu tako, da je mislila, da bo vsak trenutek padel.

"Ali prihaja pogosto k vam?"

"Da, milostljiva", je odgovoril natakar. Ta teden zahaja vsak večer k nam. Ne je prav nič. Samo takole poseda kakor zdaj."

Celia je še natančneje opazovala moža. Ugotovila je, da je njegova koža preveč napela na naprej štrlečih ličnih kosteh, iz česar je sklepala, da ni posebno zdrav.

Zdelo se ji je, da so njegovi lasje prezgodaj osiveli, njegova obleka je bila preveč ponošena za lokal "Garibaldi", sredi gledališke newyorške četrti. Samo kakšen slaven mož je smel biti tukaj v oguljeni obleki, kajti reveži so redkokdaj prihajali v ta lokal.

"Morebiti", je dejala, "nima denarja, da bi si kupil kaj za pod zob."

"Zakaj pa potlej prihaja sem?"

Celia je spoznala, da je natakar gledal na zadevo samo s poslovne strani. Večina ljudi namreč, ki hočejo kaj prodati, gledajo samo s tega stališča, če imajo kaj pod palcem. Celia se je odločila, da bo poslala natakarja k njemu.

"Njegov obraz se mi zdi tako zelo znan," je dejala. "Kajpak! To je vendar Freddy Mallone! Recite mu, da me bo veselilo, če prisede k meni."

"Prosim milostljiva!"

Ko je natakar sporočil tujcu Celijino povabilo, je Celia lahko zapazila na njegovem obrazu neko nezanesljivost. Njegove temnosinje oči so se zdele prestrašene, ko so se srečale s Celijinimi. Ker ga je pa Celia pogledala tako toplo in prisrčno kakor človek pogleda prijatelja, ki ga že dolgo ni videl, je vstal in prisedel za njeno mizo.

Hodil je opotekaje in Celia se je nehote vprašala, ali ni morebiti pijan. Zaradi pijanosti je morebiti sedel tako v dve gubi na stolu. Toda že je bil pri njej, se ji nalahno priklonil; Celia je spregovorila prva:

"Veseli me, da vas spet vidim, Fred."

"Prosim," je dejal, "tudi jaz sem zelo vesel."

Po glasu je spoznala, da je lačen. Zdelo se ji je, kakor da vsaka njegova beseda odmeva v njegovem praznem želodcu. In zdaj, ko je bil pri njej, je lahko razbrala z njegovega obraza veliko trpljenje, trpljenje tistih, ki so v svetovnih velemestih čisto sami in zapuščeni.

Nagonsko je čutila, da temu možu ni potrebna samo jed. Manjkalo mu je tudi razvedrila, nekoga, ki bi z njim lahko govoril, veselega in živahnega prijatelja, nekoga, ki bi z njim delil veselje in žalost. Skratka nekoga, ki bi mu prinesel vsega, česar ljudje v New Yorku dolge mesece čakanja in upanja na boljše življenje tako zelo potrebujejo.

"Kako bi bilo z Martinijem?" je vprašala. "Ta človeka hitro razvedri, kakor pravijo."

Pomembno se je namuznil in se obrnil k natakarju:

"Nekaj za razvedrilo," je naročil. "Za milostljivo."

Ko je natakar odhitel, se je sklonil nizko nad bel namizni prt in menil:

"Zelo lepo je od vas, da ste me tako lepo sprejeli. Tega si kar ne morem misliti . . ."

"Pustite to," je odgovorila Celia, ki mu je mislila v vsem prizanašati. "Ne vem, kako je z vami, jaz sem pa vsekako zelo lačna. Ali ne bi nekaj založila?"

"Da, kajpak!"

"Kaj, ko bi naročila morske poslastice?"

"To pa ni zame!" Nakremžil je obraz. "Prav z morja prihajam. Morebiti vas zanima moj življaj."

"Prav res bi rada vedela, kaj vas tako vznemirja in s čim se bavite."

"Resnična zgodba je," ji je zagotavljal. "Na nekem tovornem parniku sem se pripeljal prav z Daljnega Vzhoda . . . Veste," je nadaljeval zdaj nekoliko hitreje, kakor da ne bo utegnil vsega povedati, "bil sem v Singapuru. Tja sem šel k neki družbi z oljem. Vendar ni bila tako velika, kajti nekaj dni po mojem prihodu je propadla. Tri mesece sem živel tam, dokler me ni spet doletela sreča, da sem se lahko vrnil domov."

"Zdaj pa nikar ne mislite več na to!" je dejala Celia. Po glasu ga je namreč spoznala, da se pri vsaki besedi, ki jo izgovori, zelo muči. "Mislim, da so italijanski makaroni zame najboljši."

"Tega ne morem pozabiti," ji je trdovratno odvrnil. "In mislim, da me boste do konca poslušali. Ali ste že kdaj poskusili," je vprašal, ko Celia ni mogla najti prave besede, da bi mu ugovarjala, "kaj se pravi imeti prazen želodec in biti lačen? Ali ste že kdaj več dni živeli samo od tistega, kar so vam podarile umazane roke skozi kuhinjska vrata? Ali ste že kdaj prosjačili po lokalih, kjer ste si nekoč naročali na mizo vse najboljše, ali ste skušali dobiti brezplačno kosilo. Ali veste, kaj se to pravi?"

"Vse si lahko dobro predstavljam," mu je odgovorila Celia veliko bolj pogumno kakor prvič. "Slišala sem, da se New York v tem pogledu od Singapura prav čisto nič ne razlikuje. Ampak, ali ne bova naposled vendar že nekaj naročila?"

Hitro je povedal svojo zgodbo do konca. Zdelo se je, da ga je Celijino pomanjkanje zanimanja za njegov življaj nekoliko užalostilo.

Živahen je postal spet pri jedi, njegova razigranost se je stopnjevala od juhe in makaronov do mesa v omaki. Ko sta pa naposled začela piti liker, je bil že prav živahen, in ko je naposled zaigral še Garibaldijev orkester, je prosil Celijo celo za ples. Celija je kmalu spoznala, da je njen tuji gost spet čil in zdrav.

"Večkrat bi vas moral videti," je dejal "Saj me razumeva, mislite, kaj ne?"

"To je tisto!" Bil je tako navdušen kakor vajenček, ki je dobil svojo prvo plačo. "In pazite," je dejal, ko sta bila spet pri mizi, "današnji večer vam moram povrniti, takoj ko bom dobil službo."

"Nikar ne govorite o tem!"

"Službo bi lahko dobil v Mehiki. Tam je neki znanec . . ."

"Zakaj pa nočete poskusiti v New Yorku?"

"V kakšni pisarni?"

"Tega še treba ni."

"Kaj pa."

"Ali ste že kdaj pomislili na gledališče?" je vprašala Celia, ko ji ne natakar prinesel nazaj na majhnem srebrnem pladnju nekaj drobiža. "Saj veste, kaj se to pravi? Če človek nič več ne ve, kaj naj stori, potlej gre k gledališču. In zdi se mi," je dodala, ko je odslovila natakarja in mu podarila tisti drobiž, "da bi zaradi svoje velike izkušenosti lahko igrali na odru dobro vlogo?"

Prešerno se je zasmejal. "Morebiti imate prav. Da, vem, čisto prav imate."

"Kaj pa to pomeni?"

"To je čisto enostavno," ji je razlagal, "ker sem že gledališki igralec. In pravkar sem že gledališki igralec. In pravkar sem pred vami odigral prizor. Takšna bo moja nova vloga . . . Potrebujem samo še žensko, ki bi igrala z menoj. Razumljivo je, da je bogata. Denar ji nič ne pomeni . . . Prav takšna ženska je, kakor ste vi v resničnem življenju. Ali bi prišli jutri k podpisali pogodbo? Moje Noel Howard . . ."

"Noel Howard?" Celia komaj upala izgovoriti to so ga v dobrih gledališč je skušala dobiti majhno novi igri, samo spoštljiv njali.

"Zdaj pa poslušajte, dr jatelj!" je dejala Celia in gnila k njemu. "Kako bi bi mi takoj naročili nov šek? Preje nisem mogla niti grižljaja, ker sem nep mislila samo na to, da sem šila vse do zadnjega cent

HUMOR

Med prijateljicami

"Ali veš, da me je Fer snoči prosil za roko?"

"Ni mogoče? No, ali ne menitno?"

*

"Milostljiva, priporoča tale klobuk z belim peres ro vas za deset let pomla

"Res? Potem pa hitro buk še eno belo pero!"

*

Kupec v trgovini pome najst klobukov. Pri trin se ustavi in meni:

"Ta mi je všeč, tega mi te.'

Prodajalec: "Oprostite spod, toda to je vaš sta buk."

Ali ste naročeni na nik "Prosveto"? Podp svoj list!

Listen to and Advertise

PALANDECH'S YUGOSLAV

Folk Songs and M Tamburitza Orche

Station WWAE, Every Sunday 535 S. Clark St., Chicago — Ha

Knjige Cankarjeve družbe

CANKARJEVA DRUŽBA

Cankarjeva družba v Sloveniji je za leto 1939 izd sledeče štiri knjige:

1. **Koledar, z bogato vsebino in krasno ilustriran.**
2. **Pomlad človeštva.** Spisal dr. Živko Topalović.
3. **Taki so ljudje.** Roman s francoskega podeželja. S sal Roger Martin du Gard.
4. **Španski testament.** Knjiga o civilni vojni v Span Spisal Arthur Koestler.

Vse te štiri knjige dobite po pošti za $1.25.

Naročila pošljite na naslov:

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Avenue - Chicago, I

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Tel. Rockwell 4904

CHICAGO, ILLINOIS.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto prištoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naro nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzeka, reči, je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Ce listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	**$6.00**	**Za Cicero in Chicago je**	**$7.**
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Mone Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti čla SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj lis tednik, bode moral cisti član iz dotične družine, ki je tako skup naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) **Ime**.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.. ..... **Država**.....

Nov naročnik.....**Star naročnik**.....